

Beskrifning om siberiske
ärte-träns ans, skötsel
och nytta. =(Rubr.)=
(Stoc...

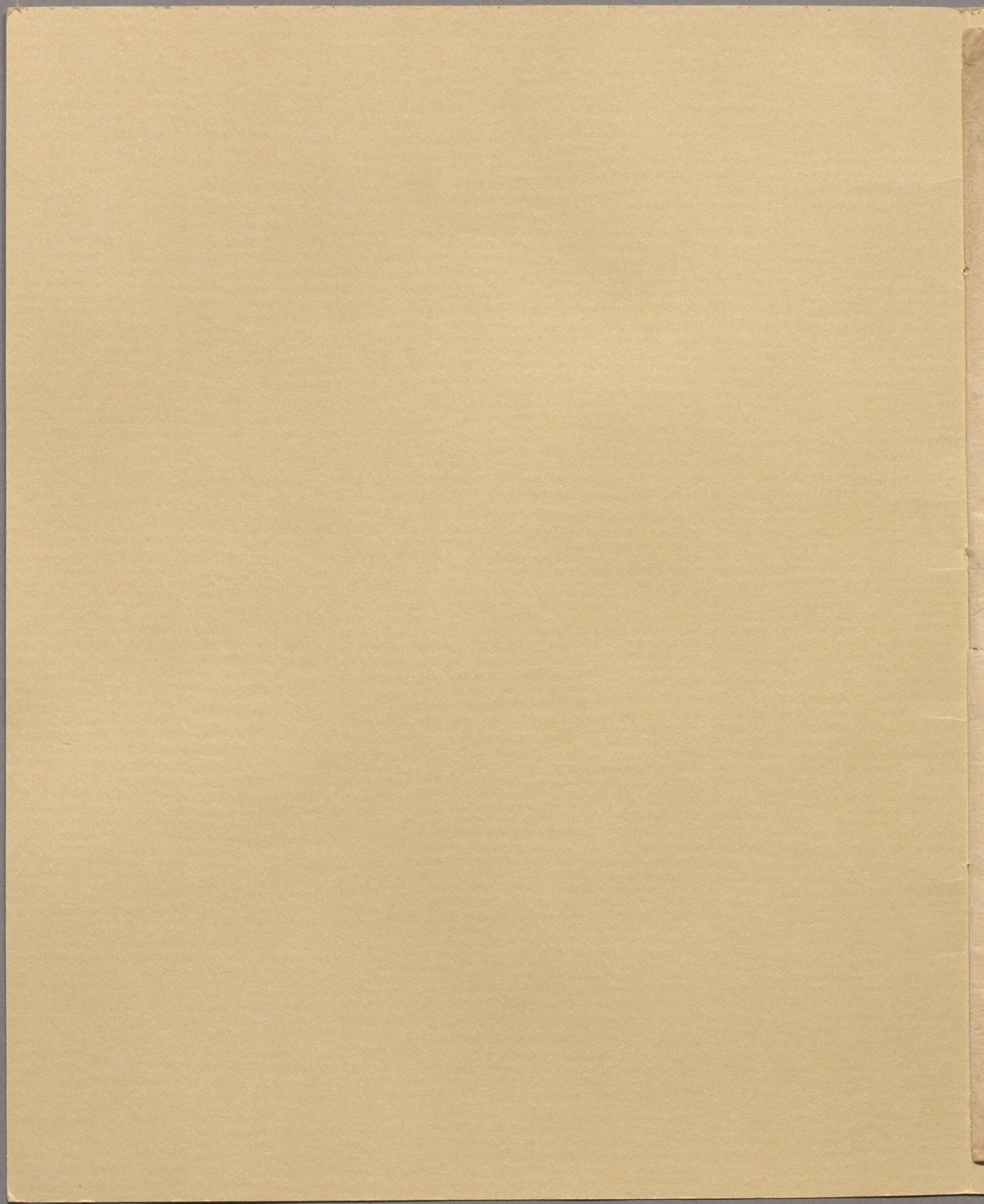
1700-1829 12 H Br.

National Library
of Sweden

Beskrifning om sibiriske
ärte-träns art, skötsel
och nytta

Sv. samr.
Ekon.
Trädg.
(Br.)
1761
1700-1829

Skon.
Fräddg.
(1761)
1761
1700-1829

Beskrifning om Siberiske Ärt- Träns ans, skötsel och nytta.

Desse Ärtter eller Trän wåra icke frodigt i sin späda ungdom uti torr eller grusig jord. Derföre säs de hålst om wåhren bittida uti en hösten förut wål giödd och tillagad säng af god mulljord eller fet Leermylla. Det skadar intet om jorden är sandblandad men dock något fuktig, i annor händelse måste the slitigt wattnas tils de slagit sine rötter så diupt, at de kunna behålla must och swalka: De triswas bäst i någorlunda skugga, medan de äro späda.

Om de komma i den jord, som dem bäst tjenar, kunna de innom 4 år wara 2 alnar eller högre, och båra då redan frukt. De kunna sedan flyttas hwart man dem hafwa wil, och äro icke kinkoge, ty man kan bryta halft af en gren och låta honom owåligt sittja qwar, så fåster han sig straxt utan band, plåster eller wax, besynnerligen om detta sker emedan saften är i trädet. Man sätter desse Ärtter gierna i rader efter snöre $\frac{1}{4}$ aln emellan hwar rad och äftwen så långt emellan hwar ärt, på det at då de upkomma, man så mycket bättre kan hålla dem rena ifrån ogräs.

Då de äro så tjocka, som et tjockt Tobakspipe = skaf, äro de färdige til utskytning om man will.

Desse Ärtter hafwa wål smak, som liknar andre Ärtter eller Linsen, så at man kan bruka dem til mat; Men de
äro

åro så långsamme at bärga och afpläcka at man icke kan
giöra stor räkning derpå.

De hafwa den egenkapen, at så fort de mogna och so-
len skiner warmt, spricker skidan sönder och Ärtterne kastas
långt ifrån trädet, hwarest de bäst uppsökas på marken, af
allahanda hemtamde Foglar såsom Kalkoner, Ankor, Gån
och Dufwor, hwilka på det sättet lättast kunna gödas, om
man har en myckenhet Trån: Swin hämta dem ock up,
men sägas snält gräfwä efter Trädets rötter, om de ej ä-
ro ringade eller nosen affkuren. Krams foglar samlas til
en myckenhet der denna frukt finnes. Trådet har åtskillig
nytta med sig. Det fryser aldrig bort, och ehuru det wri-
des eller brytes, läker thet sig sielst. Harar skafwa icke
heller barken deraf. Trådet är gult och nästan lika Boks-
bom i färg och hårdhet, thet blifwer stort (om det får
wäxa i hög stam,) och tjernar til åtskilliga behof: Då det
är färst, kunna des qwistar klyfwas så tunna man will,
de åro då så miuka, som en rem och tjena til Säll, och
Rijelbottnar, Korgar med mera.

Til lefwande häckar tjena dese trån wäl, ty de tåla
at slåtas, och Grenarne förwisna icke deraf, såsom med
andre trån skier, då de slåtas. Den som will plantera Häc-
kar deraf, kan således förfara: Der Häckar skall stå, gräf-
wes et litet dike $\frac{3}{4}$ aln bredt och half aln diupt; Är jor-
den mager, kan diket fyllas med någon som är fetare, ru-
ten Torf, Spånjerd, eller hwad man bäst har råd til:
Tråden sättas theruti, half aln från hwarannan, så diupt
som de förr stått, och wändes den sidan åt söder, som förr
stod åt samma wäderstrek, eljest torkar barken bort, och det
sker på alla trån, om de icke flyttas medan de åro helt
spå-

spåda: Stammen kan skäras af til half alns högd, och på ändan läggas leer, at han icke torkar. Är marken torr, bör utskyttningen ske om hösten, men är hon fuktig och til Synra benågen, så förrättas det om wahren: All träskyttning är bäst om hösten, så framt marken och stället icke är sur om höst och währ, eller at wattu stannar derpå; Uti mycket sur och kall grund warda desse Trån med Måse öfwerlypne, och triswas icke wäl.

När nu träden blifwa så tjocka som et råfjesskast, skäras de twärt af $\frac{1}{2}$ aln ifrån jorden, och på ändan lägges leer och färsk Rodynge samman-åltad, eller ock litet beck med en Pappers lapp öfwer: Detta sker om wären, då Djålan gått utur marken i Nymånad, så slår den första Stammen ut til en hel buska, nedre wid marken samma år, och gifwer så långa skätt, at man kan slåta häcken efter behag, så tåt man will. Då häcken är blifwen $2\frac{1}{4}$ eller $2\frac{1}{2}$ aln hög, bör den årligen afflippas; Om han ock wore allenast 2 alnar hög, så är det nog, ty äro qwistarne något styfwa på ändan, så går intet Creatur deröfwer, emedan Creaturen hafwa det lymne, at förr än de stöja öfwer en gårdesgård, lägga the halsen deröfwer, om de då känna något hwaft eller mistänkt, gå de at uppsöka något annat och beqvämlicare ställe. Den som wil qidra sin häck åmuntåtare, kan plantera 2 rader på lika sätt, half aln eller litet mer emellan hwar rad.

En häck bör icke wara för hög, ty han förordsakar för mycken skugga, och Snödrifworne ligga då långre qwar; Men Snödrifworne warda dock aldrig så store, emot en lefwande uprättstående häck, som wid en Gårdesgård, der Gårdset ligger långs ut åt jorden.

Utaw

Utan at skada häcken kan han klippas, hwad tid på året man will, allenast det teke sker då han satswar om wahren och sommaren; Detta kan förrättas med en gammal Eije; Men klippes han af efter Julii månads slut, då stöten äro fullwårte för den sommaren, så fås en myckenhet miuka och rena qwistar til Korgar, Säll, Risell och Fiske Mjårdar, m. m., som tiden torde gifwa uplysning om. Dese qwistar äro de bästa widjor til halmtaks bindande, som åstundas kan.

Om detta aflipp gifwer tienligt löf för Fären, är ännu icke försökt, men at bjen hämta mycket af dese tråns blommor, det har man med nöije sedt i några år.

SEDERHOLM, Tryckt uti Kongl. Tryckeriet, 1761.

Säljes för Fyra öre Kopparmynt.

